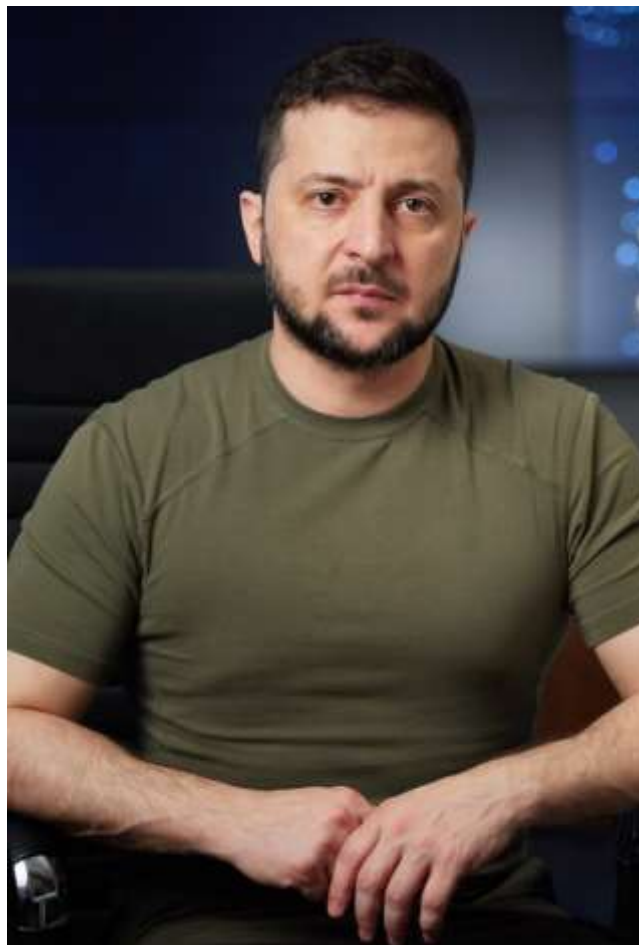

Mats Parner

En terror vars like Europa inte sett på åttio år

Den 31 december 2018 – på nyårsaftonen – förväntade sig TV-tittarna i Ukraina att landets president, konfekt- och chokladfursten Petro Porosjenko, skulle visa sig i rutan vid 24-slaget såsom seden bjuder och önska sina landsmän ett gott nytt år.

Men i en av de största kanalerna uppenbarade sig i stället en helt annan gestalt. Många kände genast igen honom som den lätt excentriske historieläraren Vasyl Holoborodko från den populära TV-satiren ”Folkets Tjänare”, där Holoborodko genom en serie tillfälligheter plötsligt väljs till Ukrainas president.¹ Nu förkunnade den oväntat uppdykande midnattsgästen, inför miljoner tittare och lyssnare, att hans avsikt var att kandidera i 2019 års presidentval för det nybildade partiet ”Folkets Tjänare” – och alltså förvandla drömmen till sannsaga och dikten till verklighet.”

Volodymyr Zelenskij april 2022 (CC0 1.0 Universal Public Domain Dedication)

Så gjorde han också. I valrörelsen lovade han att bekämpa den omfattade korruptionen i Ukraina och begränsa oligarkernas enorma inflytande men, framför allt, att intensifiera fredsförhandlingarna med Ryssland. Efter fyra månaders kampanjande valdes Holoborodko mycket riktigt till Ukrainas president med ett röststöd på närmast osannolika 73 procent. Alla känner vi honom numera under hans riktiga namn: Volodymyr Zelenskyj, 45-årig tvåbarnsfar,

¹ På SVTPlay finns nu 10 avsnitt av komediserien *Folkets tjänare*: <https://www.svtplay.se/folkets-tjanare>

före detta skådespelare och 2006 års vinnare av den ukrainska motsvarigheten till "Let's dance".

Som president blev Zelenskyj med given automatik krigsledare redan från dag ett, eftersom Ryssland i strid med internationell rätt annekterade Krim i mars 2014 och något senare gick till angrepp också i östra Ukraina. Men som överbefälhavare har presidenten klokt nog litat till etthundra procent på sina generaler och sin militärledning och aldrig tagit befattning med krigets teori och praktik, än mindre så efter februari månads dramatiska upptrappning av våldsspiralen 2022.

I gengäld har Zelenskyj fungerat som ideolog, kommunikatör, ordonnans, sändebud och visseblåsare på heltid. Efter sitt installationstal i Ukrainas parlament måndagen den 20 maj 2019 har den, numera, skäggprydda presidenten hållit mer än ettusen tal, i genomsnitt nästan ett varje dag, och riktat sig till det egna folket, till folken i Europa, till FN:s Generalförsamling i New York, till Säkerhetskonferensen i München (2022-02-19) och till folkrepresentationerna i ett stort antal länder. Upprepade gånger har denne Folkets Tjänare klargjort att "vi är Ukraina och vi är ett folk". Ja, ytterst medvetet har Zelenskyj uppehållit sig vid det som förenar människorna i hans tidigare så splittrade land och sällan eller aldrig vidrört skiljelinjerna. Det har uppenbarligen varit en framgångsrik strategi.

Sitt kanske allra viktigaste tal höll presidenten vid 18-tiden på fredagskvällen den 25 februari i fjol, 38 timmar efter Vladimir Putins fullskaliga attack.² Det var ett överraskande kort tal men innehöll strängt taget allt som behövde sägas vid den tidpunkten:

– God afton allihop. Vi är alla här. Vi finns alla på plats. Vi har intagit våra positioner. Våra soldater är här. Civilsamhället är här. Vi tänker försvara vår självständighet. Det kommer vi att göra från och med nu.

Den 24 mars 2022, för exakt ett år sedan, höll Zelenskyj ett särskilt tal över videolänk till ledamöterna av Sveriges riksdag.³ Inte oväntat berörde han först den omständigheten att våra länders flaggor råkar vara gula och blå, hos oss alltsedan Erik XIV:s dagar, men övergick tämligen omgående till att beskriva inkräktarens krigföring: "Ryska trupper skiljer inte mellan civila mål och militära. De förstör allting. De bränner ner bostadsområden, spränger sjukhus och beskjuter förskolor med artillerigranater. Mer än 200 skolor har raserats och universitet har bombats / ... /. Grymheten är oerhörd. Bombkampanjerna mot fredliga städer är lika fruktansvärda som de var i Syrien."

Så hette det alltså efter precis en månads aggression från rysk sida. En terror vars like vi i Europa inte skådat på åttio år hade släppts lös.

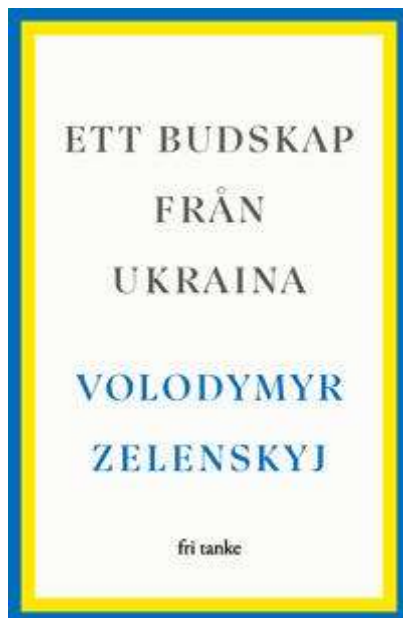
Vidare hyllade Zelenskyj i Sverige-talet de två principer, som de upplysta delarna av världen länge har vilat på: varje nations rätt att själv bestämma sin framtid samt det ovillkorliga förbudet mot att ändra ett annat lands territoriella gränser med naket våld. Som avslutning betonade han vikten av effektiva sanktioner mot angriparen och noterade med tillfredsställelse att Sverige ställt sig bakom sådana.

I den nyutkomna boken *Ett budskap från Ukraina* (Fri tanke, 2023) återges närmare 20 av Volodymyr Zelenskyjs tal från tidsperioden 2019–22 och ett av hustrun Olena Zelenska. Det är uppfordrande och utmanande läsning. Man blir omsorgsfullt informerad om vilka ambitioner, principer och värderingar som presidentparet i denna 45-miljonersnation bekänner sig till.

² Om detta tal, se <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/zelenskyj-de-kommer-i-natt> och <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/0GJ2IM/volodymyr-zelenskyj-jag-ar-maltavlan>

³ Hela talet finns på Sveriges Radio: <https://sverigesradio.se/avsnitt/hor-hela-zelenskyjs-tal-i-riksdagen>

Det är naturligtvis fullt möjligt att Zelenskyj i likhet med så många andra har lik i lasten och skelett väl dolda i presidentbostadens garderober. Jag vet att han disponerar tre lägenheter i London och därtill en femtonrumsvilla i Forte dei Marmi i Italien men kan inte avgöra om det är last- eller skelettvarning på sådant. I den nyss nämnda boken framstår han under alla förhållanden som en ovanligt rakryggad, helgjuten och ödmjuk Folkets Tjänare.

Lästips

Mer om kriget i Ukraina av Mats Parner:

[Den ukrainska apokalypsens fyra ryttare](#) (om Putin, Putin-regimen och kriget i Ukraina)

[Det vi ser i Ryssland är totalitarism av ny typ](#) (handlar främst om en ny bok om Ukraina av den tyske historikern Karl Schlögel)

Historien

Svenska Wikipedia: [Volodymyr Zelenskyj](#) – en bra biografi över Zelenskyj

Francis Jorissen: [Ny president i Ukraina – från Porosjenko till Zelenskyj](#) (april 2019)

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#) (juni 2022)

Nicolas Werth: [Om Putins Ryssland och Ukraina](#) (juni 2022)

Aktuellt

[Zelenskyj hedrar soldater i frontens Bachmut](#) (*Aftonbladet* 22/3 2023)

["Ärad över att få vara här" – Zelenskyj besökte Bachmut](#) (finska Yle 22/3)